

Coperta: DINU VIRGIL

Ilustrația copertei:

Alexandru Ciorănescu, desen de Antonio Münzenmaier

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHILIMESCU, ȘTEFAN ION

Timpul și oglinda : contribuții ciorănesciene / Ștefan Ion

Ghilimescu. - Florești : Limes, 2019

ISBN 978-606-799-276-2

821.135.1

*Fiului meu,
Costin Silviu*

© Copyright Editura Limes

Str. Castanilor, 3

407280 Florești, jud. Cluj

Tel.: 0264544109; 0723194022

email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

L 014676 P 100
Nº 2057862 /99

ESPAÑA
MINISTERIO DE JUSTICIA
REGISTROS CIVILES

REGISTRO CIVIL DE SANTA CRUZ DE TENERIFE

DATOS DE IDENTIDAD DEL DIFUNTO: Certificación Gratuita
(Ley 25/1988, de 24-12)

Nombre ALEXANDRE

Primer apellido CIORANESCU

Segundo apellido

hijo de no consta y de no consta

Estado viudo nacionalidad Francesa

Nacido el día quince de noviembre
de mil novecientos once
en Perseu

Inscrito al tomo

Domicilio último Coral Verde, Doñana
La Laguna, Santa Cruz de Tenerife

DEFUNCIÓN: Hora trece y treinta día diecinueve
de noviembre de mil novecientos veintinueve

Lugar Hospita de Tera

Causa

El enterramiento será en Cementerio Santa Catalina

DECLARACION DE D. Alfonso Gil Redero
En su calidad de funerario

Domicilio C/ Prosperidad, 20

Comprobación: Médico D. José Luis Pacheco Ortega

Colegiado núm. 4017 número del parte 4219.236

OTROS TITULOS O DATOS que acreditan la inscripción
en virtud de acta levantada en el día
de hoy, ante el

ENCARGADO D. por delegación, la

SECRETARIO D. D. M. de la Estrella Pérez de la Riva Vilches
A las once y treinta horas del día de
de de mil novecientos veintinueve

Precizări preliminare..... 9

Câteva rectificări privitoare la principalele date de stare civilă
ale lui Alexandru Ciorănescu..... 13

Institutorul Ion Ciorănescu..... 18

Testamentul lui Ion Ciorănescu, întemeietorul Dinastiei de Cărturari
a Ciorăneștilor 24

Debutul literar al lui Alexandru Ciorănescu..... 29

Note despre o revistă școlară faimoasă: VLĂSTARUL 37

Alexandru Ciorănescu. Între iubire și nepăsare..... 46

Am revenit acasă în mod ideal 56

Modelul spaniol..... 64

Nicolae Iorga și Alexandru Ciorănescu, o prietenie așa cum a fost..... 68

Mircea Eliade și Alexandru Ciorănescu. *Est deus in nobis* 78

Sub pavăza muntelui vrăjit..... 85

Omagierea lui Alexandru Ciorănescu la 10 ani de la moarte 95

Correspondența fraților George și Alexandru Ciorănescu;
1946-1964 101

Biblioteca „Alexandru Ciorănescu” – „Ella es mi memoria” 109

În jurul *Amintirilor* inedite ale lui Alexandru Ciorănescu..... 119

ADDENDA 133

De la Paris în La Laguna 135

Alexandru Ciorănescu în Tenerife 138

Alexandru Ciorănescu și literatura 142

„Biblioteca mea este memoria mea” 147

Eminescu la Paris. Bronzul și marmura 155

Despre performativitatea discursului literar 162

Debutul lui Alexandru Ciorănescu
în revista *Vlăstarul* (1925)..... 176

ANEXE 185

speculative, tot pe atât de aplicate, cu privire la magia gândirii și puterea cuvântului...

În trecere, aș vrea să precizez că titlul acestei cărți, ca grilă de citire a întregului, chiar dacă pare pretențios, s-a impus fără nici un efort și aproape de la sine. Nu o dată, în deambulările noastre (totdeauna pline de chietudine și niciodată terminate...), tema de predilecție a meditațiilor Profesorului, re-venit în țară pe urmele vârstei de aur a copilăriei și tinereții, se concentra mai cu seamă asupra calității memoriei și dimensiunii timpului care n-ar subzista, după părerea sa, decât concentrat în ceea ce este scris. „Destinul e scrisul, domnule Ghilimescu, numai el este răspunzător de istoria devenirii noastre. Asta e lecția pe care ne-a servit-o exemplar barocul târziu! Fiecare avem tot dreptul – nu-i așa? – să ne punem astfel de întrebări și să ne imaginăm, dacă nu viitorul, atunci măcar prezentul...”

Dincolo de cele „spuse” și „scrise”, Alexandru Ciorănescu prețuia și cultiva un soi de amintiri dezirabile care, putând fi plăsmuite ca orice operă de ficțiune, se pare că îi activau într-un anume grad aducerile-aminte și memoria de care nu mai era atât de sigur... Înfruntând o asemenea deficiență, pentru domnia sa, am înțeles într-un târziu, întâlnirea cu locurile și revelarea din fragmentele de oglinzi ale memoriei a paradisiului pierdut al tinereții constituiau în cel de al nouălea deceniu de viață o fascinantă experiență subiectivă de precipitare și re-trăire prin scris a tumultului spiritual al acelei vârste. Un limb de mărturii, încântări și reflexii, derivând din acel timp, de o valoare neprețuită – o spun cu toată convingerea –, în mare parte pierdut însă pentru totdeauna...

Autorul
06.03.2019

Câteva rectificări privitoare la principalele date de stare civilă ale lui Alexandru Ciorănescu

În septembrie 1992, când savantul Alexandru Ciorănescu, după 43 de ani de exil, își revedea casa părintească din Moroienii Dâmboviței, într-un armonios ceas al toamnei, la un pahar de vin, mi-a povestit cu un humor indicibil cum, cu un an în urmă, pe aeroportul Otopeni, i se sustrăsese „antediluvianul”, dar bunul său pașaport francez cu care, ca oricare cetățean al acelei mari țări europene, umblase până atunci nestingherit prin toată lumea.... Plecând de la *nostima* pentru domnia sa întâmplare și apreciind că astfel de documente sunt bune până la urmă doar pentru briganzi, Alexandru Ciorănescu mi-a mărturisit că, el împreună cu Aureliu Răuță, într-o stare de spirit efervescentă, ca niște adolescenți nebuni, fără nici un act oficial, imediat după „revoluție” (?!), au făcut o primă vizită „clandestină” în România... Amintindu-mi peste ani de incredibila dezvăluire i-am cerut Profesorului într-un interviu din august 1996 (vezi *Mărturisiri și judecăți plurative*, Dacia XXI, 2011), să-mi ofere detalii. Surprins de faptul că nu uitasem amănuntul, dar foarte obosit, după o zi de alergătură de la București la Sinaia, Moroieni și Târgoviște, a amânat să-mi spună povestea pentru altă dată. Care „altă dată”, Dumnezeuule Mare – nu aveam cum să știu atunci –, nu a mai fost să fie... După ce a revenit în țară și în 1997 și în 1998 (doar pentru câteva ore!), „Puiu a murit” (parcă aud vocea stinsă de la telefon a surorii sale, academicianul Ecaterina Ciorănescu Nenișescu) în noiembrie 1999, la câteva zile doar după ce împlinise 88 de ani.

Întrucât uneori nu numai simplilor difuzori de „știri” (și nu sunt puțini în era Internetului!), dar chiar și celor mai bine intenționați și mai informați cercetători din domeniul culturii li se întâmplă să preia și să colporteze unele date de stare civilă din biografia unor personalități culturale fără nicio verificare ori

scrupul științific, la ANIVERSAREA a 105 DE ANI de la nașterea ultimului mare savant umanist care a fost ALEXANDRU CIORĂNESCU (absolvent, printre altele, și al celebrei Școlii de Arhivistică și Paleografie din București!), voi pune la dispoziția tuturor celor interesați două documente inedite majore. Ele sunt, primo, *Extract(ul) Actului de naștere* al lui Alexandru Ion Ciorănescu și, secundo, *Certificatul datelor de identificare al defunctului* (DATOS DE IDENTIDAD DEL DIFUNTO) ALEXANDRE CIORANESCU.

Extractul *Actului de naștere* al lui Alexandru Ion Ciorănescu, conform cu originalul înscrisului nr.116 din Registrul Stărei Civile de nașteri pe anul una mie nouă sute unsprezece al Primăriei Moroieni, Plasa Pucioasa, județul Dâmbovița a fost eliberat ca dovadă, cu nr. 1545 (probabil! – numărul imprimat în ștampila pătrată e foarte șters), la cererea învățătorului Ion Ciorănescu, tatăl său, în urma petiției acestuia înregistrată cu nr. 1523 pe anul 1927, pe când viitorul istoric al Canarelor și canarienilor avea în jur de șaisprezece ani. Mai înainte de a reproduce *in extenso* conținutul documentului, precizez că înscrisul respectiv a constituit în exil pentru marele cărturar singurul act oficial de stare civilă pe care – e un fel de a spune – l-a putut aduce din țară. De altminteri, el a fost autentificat ca atare sub numărul 8450 în data de 29 octombrie 1956, la Paris, arondismentul 5 (*Pantheon*) de Michel Raiter, doctor în drept și expert al Curții de Apel din orașul amintit. Deoarece facsimilarea ori scanarea documentului și așa foarte uzat de trecerea anilor nu constituie o soluție din punctul de vedere al lizibilității transpunerii tipografice, în continuare, după decriptarea lui anevoioasă, îl transcriu liniar:

„Primăria Moroieni/ Plasa Pucioasa/ Județul Dâmbovița/
Extract (subliniat, n.n.) / ELIBERAT DOVADA 1545? (ștampilă
pătrată cu majuscule, n.n.)/ din registrele stărei civile de născuți pe
anul una mie nouă sute unsprezece / 1911. / Act de Naștere/ din
anul una mie nouă sute unsprezece luna Noiembrie ziua

cincisprezece, ora zece dimineța. Act de naștere a copilului Alexandru (subliniat numele, n.n.) *de sex bărbătesc născut la cincisprezece Noiembrie curent la ora patru dimineța, în casa părinților săi din Comuna Moroieni județul Dâmbovița, fiu legitim al D-lui Ion Ciorănescu de ani trezeci și șapte de profesie învățător și al D-nei Ecaterina Ion Ciorănescu de ani trezeci și doi de profesie învățătoare, domiciliați în Comuna Moroieni, județul Dâmbovița, după declarația făcută de tatăl care ne-a înfățișat Copilul, întâiul martor Vasile Marin de ani șapte zeci și al doilea martor Ion Mihai Brebianu de ani cinci zeci și unul ambii de profesiune agricultori domiciliați în Comuna Moroieni, județul Dâmbovița, vecini cu pruncul, cari au scris acest* (subliniat, n.n.) *act împreună cu noi și cu declarantele, înscrise după lege de noi înșine Ion Vasile Ion Bratu primar și oficer al stărei civile din Comuna Moroieni, județul Dâmbovița”. / I. Ciorănescu declarante/ Martori/ Vasile Marin/ Ion M. Brebianu/ Primar oficer/ I.V.I. Bratu/ Notar /indescifrabil. / Primăria Comunei Moroieni (întregul șir subliniat, n.n.)/ Prezentul extract fiind conform cu originalu se atestă de noi, fiind cerut de d-l Ion Ciorănescu prin petiția înreg. la No. 1523/927 (urmează semnătura autografă indescifrabilă, n.n.)”.*

Se impun câteva observații. Extractul *Actului de naștere al lui Alexandru Ion Ciorănescu* (DOVADA 1545/ 1927) este conform cu înscrisul cu nr 116/ 1911 din Registrul Stării Civile de Nașteri pe anul 1911 al Primăriei Moroieni, Dâmbovița, registru predat, conform Legii, de autoritățile administrației publice locale de aici Direcției Județene Dâmbovița a Arhivelor Naționale în 2011. Dovada respectivă a fost tradusă și autentificată sub numărul 8450 / la Paris în data de 29 octombrie 1956, ca act oficial de naștere a lui Alexandru Ion Ciorănescu. Ar mai fi de spus, în apendice, că bunii și scrupuloșii funcționari români din urmă cu o sută de ani consemnau în Registrele lor nu numai anul, ziua și ora la care venea pe lume noul născut, dar și ora când, în brațe cu pruncul, tatăl venea să îl declare și să îl înfățișeze autorităților...

Dacă în ceea ce privește data de naștere a lui Alexandru Ciorănescu, de bine de rău, informația respectivă a putut fi confruntată, odată cu revenirea din exil, cu precizările făcute de academicianul Ciorănescu însuși, în privința decesului acestuia, survenit în Insulele Canare (unde își avea reședința de peste patruzeci de ani!), în mod neașteptat, datele vehiculate – și nu mă refer aici la voluntarii colportori de „știri”, unde totul e scăpat de sub orice control – chiar și în unele dicționare -, nu mai sunt la fel de unitare... *Enciclopedia exilului literar românesc: 1985-1989, de Florin Manolescu* (care indică în bibliografia recuperării moștenirii culturale a lui Alexandru Ciorănescu și lucrarea noastră intitulată *Dinastia de cărturari a Ciorăneștilor* din 2000), consemnează faptul oarecum straniu că marele savant s-ar fi săvârșit din viață la 25 noiembrie 1999! Însuși Nicolae Florescu, un bun cunoscător al exilului românesc și un apropiat tandru al Profesorului în ultimii ani de viață, datează eronat moartea autorului neîncheiatelor *Amintiri fără memorie*. După Nicolae Florescu (conf. *Dicționarului General al Literaturii Române: C/D*, Editura Univers Enciclopedic, 2004), Alexandru Ciorănescu s-ar fi stins din viață la 20 noiembrie 1999...

Suntem în posesia *Certificatului de deces* cu nr. 2057862/1999 al regretatului Alexandru Ciorănescu, copie a filei din Registrul Civil al orașului Santa Cruz de Tenerife, capitala Arhipelagului Insulelor Canare, autentificată sub numărul 1119 de Ministerul Justiției al Regatului spaniol. Voi oferi cititorului, în *Addenda*, documentul scanat, nu mai înainte însă de a face câteva precizări impuse în urma operației de translare. În registrele civile din Tenerife numele savantului era înregistrat drept *Alexandre* iar prenumele („primer apellido”) *Cioranescu*. Deși data și locul nașterii sunt corect trecute (*quinze de noviembre de mil novecientos once, Moroeni* – cincisprezece noiembrie, o mie nouă sute unsprezece), în mod curios, numele părinților lipsesc (*no consta: nu există*). După ce înscrisul olograf din aliniaturile predefinite (foarte interesant e faptul că autoritățile canariene n-au renunțat la

această veche practică!) consemnează starea civilă a defunctului înainte de ceasul fatal: „viudo”, adică văduv, se confirmă în mod cât se poate de clar și naționalitatea înscrisă în actele cu care Profesorul se legitima – (nacionalidad): *Francesa!* Urmează scrupulos înregistrarea „ultimului domiciliu”: *Coral Verde, Bajamar. La Laguna, Santa Cruz de Tenerife*. În rubrica *DEFUNCIÓN* (Decesul) se află înscris: *Hora (Ora) Trece y Treinta* (treisprezece și treizeci), *dia* (ziua) *diecinueve* (nouăsprezece) de *Noviembre* (noiembrie) de *mil novecientos noventa y nueve*, adică: o mie nouă sute nouăzeci și nouă. Va să zică nu 20 noiembrie, nici măcar 22 sau 25 cum am găsit la Răzvan Codrescu în „Rost”, an VIII, nr. 91-92, sept.-oct. 2010, pag. 17, ori în Enciclopedia online *Wikipedia*... Decesul marelui om de cultură Alexandru Ciorănescu a survenit în 19 noiembrie 1999, ora locală 13,30. El s-a produs, cum scrie în continuare în actul de deces, într-un spital din Santa Cruz de Tenerife, fiind constat de medicul Jose Janice Martin Ortega, membru al Colegiului Medicilor înscris ca practician la nr. 4014. Încă un amănunt. Actul precizează și cimitirul în care va fi înmormântat Alexandru Ciorănescu și anume „Santa Lastunia”. Adică în același loc de veci unde odihnește și Lyda Ianculescu, soția sa, fiica lui Victor Ianculescu, unul dintre favoriții lui Iorga, consul al României la Paris și director administrativ al Școlii Române din Franța (Fontenay-aux-Roses). Aici statul spaniol, în semn de aleasă prețuire a meritelor excepționale ale celui mai mare biograf al Insulelor Canare, a ridicat, nu cu mult timp în urmă, un superb monument funerar din marmură verde ..., despre care am mai avut prilejul să vorbesc.

(„Viața Românească”, nr. 5/2017)

Sunt în istoria culturii, învățământului și civilizației românești figuri, din păcate neștiute, de adevărați apostoli ai neamului, oameni care au sfințit locul, aducând servicii inestimabile propășirii, emancipării și modernizării României. Reforma învățământului umanist inițiată de Spiru Haret pe canavaua dezvoltării unei piețe economice în consolidare, la începutul secolului al XX-lea, a condus la crearea primelor elite intelectuale ridicate din rândul poporului. Animate de un ideal practic major – crearea de instituții viabile, pe de o parte, și recuperarea distanței dintre cultura și civilizația noastră și cea occidentală, pe de alta, ele și-au pus toate energiile fizice și intelectuale în slujba înnoirii calității întregii vieți sociale românești, școala fiind fermentul care a creat emulație, a forjat caractere și a format competențe.

Pedagogul Ion Ciorănescu, întemeietorul dinastiei de cărturari care îi urmează numele, de la a cărui naștere s-au împlinit de curând 135 de ani (n. la Râul Alb, Dâmbovița, la 1 decembrie 1874), este una din personalitățile a cărei viață și operă ilustrează exemplar începuturile procesului de modernizare culturală și socială a României. Provenea dintr-o familie de țărani care luptaseră cu eroism la Plevna, în Războiul de Independență din 1877. Tatăl său era știutor de carte, dar fiul său, viitorul ilustru autor de manuale pentru învățământul mediu, nu a aflat niciodată în ce împrejurări dobândise deprinderea de a scrie și citi. Țărancă cu 10 copii, mama sa a fost cea care, asemeni Smarandei Creangă, nu s-a lăsat până nu l-a trimis la școală: „și când eram pe cale să dezertez, a venit ca o leoaică pe jos (la Târgoviște, n.n.), a îmblânzit pe domnul G. Mihăilescu și a pus lucrurile iar pe roate. Asta e marele merit al mamiții în cariera, în crugul vieții mele. Fără dârzenia ei, rămâneam la Rîu la coasă, sapă și topor, atât eu cât și Alecu și Costea (frații săi, n.n.) și nu cred că am fi fost niscăi strașnici muncitori de muncă grea (vezi Ion Ciorănescu, *Chipuri de*

altădată, Ed. Minerva, 1974)”. Din aceste amintiri, scrise pe patul de suferință, în 1948, rămase în manuscris și publicate parțial de academicianul Ecaterina Ciorănescu Nenițescu cu prilejul scurgerii a 100 de ani de nașterea tatălui său, aflăm că tânărul Ionașcu, cum i se spunea în familie lui Ion Ciorănescu, a frecventat școala din sat, încă de la înființarea ei la Rîul Alb, în 1883; a continuat la Târgoviște Școala de băieți nr 2; a făcut o clasă la Liceul Sfântul Sava din București (*premiul I cu cumuniță*), de la care s-a transferat, din cauza greutăților materiale ale familiei, la Școala Domnească din Târgoviște, în sălile căreia mai băntuia încă amintirea dascălului de latină, Alexandru Vlahuță. Episodul tentativei eșuate de a cumpăra din vitrina unei librării locale „Florile Bosforului” de Dimitrie Bolintineanu, „o carte cu sute de foi, cu scoarțe cenușii și lungă și lată cât două cărți bisericești” este simptomatic pentru fascinația constantă pe care a reprezentat-o pentru toți Ciorăneștii utopia cărții. La examenul de titularizare ca învățător, susținut la București (1894-95), *Gazeta Țăranilor* a adus vestea în sat că Ion Ciorănescu și Maria Bucur s-au clasat cu media 9,72 cei dintâi din toată țara! Alege să profeseze în Moroieni Dâmboviței, localitate unde în decada anilor 1830 un strămoș, Gheorghe Cioranu (vezi Alexandru Ciorănescu, *Amintiri fără memorie*, vol. I, 1995) fusese vâtaful vânătorilor din aceste ținuturi al domnitorului Alexandru Ghica. La Moroieni s-a mutat efectiv să locuiască abia în 1900, când și-a construit cu mâinile sale „o casă de o strașnică soliditate, cu ziduri de piatră de șaiszeci de centimetri (*op.cit*)”. Aici și-a adus-o ca parteneră de viață (cu care va avea 9 copii!) pe institutoarea Ecaterina Teodorescu, dintr-o familie de preoți, nepoata unui Chiriac Mavrodin, aromân stabilit la București prin 1820, proprietar al unei bucăți de pământ cumpărat mai apoi de stat pentru locația Muzeului Satului imaginat de Dimitrie Gusti. Instalat la Moroieni, institutorul Ion Ciorănescu a pus umărul la ridicarea unui nou local de școală (două hărți murale făcute cu mâna sa se mai păstrează acolo și astăzi!), instituție pe care a înzestrat-o cu o bibliotecă unde se găseau colecțiile editate de

Biblioteca pentru toți, Căminul sau Minerva, și de unde nu lipsea opera lui Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Vlahuță, Iorga, Vissarion, Radu Rosetti ori Sandu Aldea. De aici vine, în 1905, cu proiectul primului său manual, un *Abecedar pentru clasa I*, premiat de Ministerul Instrucțiunii Publice și publicat în culori în 1907, valabil pe toată țara.

Activitatea lui Ion Ciorănescu ca autor de manuale pentru învățământul mediu este prodigioasă. Singur sau în colaborare cu un Gh. N. Costescu, T. Grigorescu, N. Nicolaescu ș.a. a conceput programe școlare și a realizat peste 50 de manuale de citire, aritmetică, istorie, agricultură, biologie, geografie, lucru manual. Între 1909-1910, Spiru Haret îl trimite la cursuri de perfecționare în Germania pentru pregătirea introducerii în școala românească a învățământului special, dedicat copiilor cu probleme (orbi, surdo-muți etc.). Va elabora, după ce se întoarce în țară, primele manuale – foarte apreciate –, dedicate acestor elevi. În paranteză fie spus, din Germania Ion Ciorănescu se întoarce nu numai cu descoperirea adevăratei sale vocații, pe care o va sluji până la moarte, dar și cu un sac de cărți, dintre care nu lipseau (apud Al. Ciorănescu, *op. cit.*) operele complete, în original, ale lui Goethe, Schiller sau Heine...

În timpul Primului Război Mondial, mobilizat pe loc, la Moroieni, în timp ce soția și cei 8 copii se refugiaseră la București, cunoaște din plin privațiunile ocupației străine. „Armata austro-ungară, scrie el într-o petiție adresată Prefecturii Județului Dâmbovița în 1918, document păstrat în Arhivele Statului, filiala Dâmbovița, mi-a făcut trei percheziții domiciliare (la București și Moroieni, *n.n.*), răscolind toată casa și toate mobilele, curtea, podul, pivnița și cotețele”, de unde îi ridică tot felul de bunuri (saltele, plapume, cearșafuri, cămăși, animale și păsări, obiecte casnice și alimente esențiale; toate notate de ocupant riguros, cu prețul respectiv!) în valoare de 2159 lei, care, la zi, subliniază Ion Ciorănescu în jalba respectivă, „ar costa de cinci ori mai mult și nici așa nu am de unde le procura”. În 1920, Ion Ciorănescu devine

deputat țărănist de Dâmbovița, având o contribuție esențială, alături de Ion Mihalache, în elaborarea și adoptarea noii Legii a Învățământului. După această experiență, se retrage tacit din politică (se pare, după câte am înțeles dintr-o convorbire *en passant* cu Al. Ciorănescu avută în 1993, că nu s-a înțeles prea bine cu colegul Vasile V. Haneș), iar în 1927 este numit și activează până în 1946, când se pensionează, ca director și, respectiv, inspector general în Ministerul Instrucțiunii, unde se va ocupa de învățământul special. În 1932, elaborează *Abecedarul pentru școlarii surdo-muți spre a învăța vorbirea, citirea cu grai și scrierea*, primul manual de acest tip din România. Scoate și conduce o vreme revista *Cultura poporului*, colaborează la *Albina*, *Lamura*, *Tribuna Învățătorilor*, *Revista învățătorilor și Învățătoarelor*, *Vremea nouă*, *Graiul Dâmboviței* și altele, preocupat constant de organizarea științifică a învățământului, în genere, și, în special, a celui din școlile pentru subiecții cu handicap.

Fiu de țaran ridicat prin abnegația muncii intelectuale pusă exclusiv în slujba luminării poporului, harnic și chibzuit, nedându-se în lături nici de la munca în grădină sau de la câmp, pedagogul Ion Ciorănescu, despre care fiul său, savantul umanist Alexandru Ciorănescu, spunea, cu ocazia atribuirii distincției de cetățean de onoare a municipiului Târgoviște, că îi datorează totul, a ținut 9 copii la școală (8 dintre ei urmând școli superioare în țară și străinătate); drepturile de autor, în special, permițându-i nu numai să-și întrețină propria familie, dar „să-și (și) ajute rudele sărace, să aibă casă și pământ la Moroieni și la Râul-Alb, trei imobile în București (vezi (Al. Ciorănescu, *op. cit.*)). Cel care, ca adolescent, a pus pentru prima oară ghetele în picioare la 13 ani, făcând drumul de la Râul-Alb la Târgoviște (40 km.) pe jos, „venind de la Berlin cu haine nemțești (până atunci umblasem îmbrăcat cam numai țărănește)”, a fost omul care a prețuit în mod exemplar, deopotrivă, bunurile simbolice, dar și proprietatea și agoniseala dobândite cu priceperea brațelor, prin muncă cinstită. În

acest sens, a căutat și a reușit, prin puterea exemplului personal, să-și educe copiii în același sever spirit de responsabilitate și disciplină a muncii.... Urmându-și tatăl (exclusiv pe linie spirituală (cu o singură excepție: Elena, căsătorită Rențea!), Ciorăneștii s-au ilustrat și au devenit modele remarcabile de intelectuali cunoscuți și recunoscuți în țară și străinătate. Am scris și publicat în anul 2000 împreună cu profesorul Mihai Gabriel Popescu o carte despre *Dinastia de cărturari a Ciorăneștilor* (denominația axiologică aparținându-mi în exclusivitate), o primă lucrare ce-și propunea ștergerea colbului de pe această bornă de intelectualitate românească, ținută sub obroc de comuniști mai mult de patru decenii, un prim gest pentru recuperarea moștenirii culturale lăsată de Ciorănești. Într-o redacție liminară, ea a fost cunoscută, până la un punct, și Profesorului Al. Ciorănescu, deși a apărut, din păcate, după dispariția sa fizică. Dar să acordăm o privire și *Testamentului întemeietorului Dinastiei de Cărturari a Ciorăneștilor* (deocamdată inedit, după știința noastră).

Redactat într-o frumoasă limbă românească, cu o caligrafie excepțională, în preambulul acestui act juridic (însă nu mai puțin moral ori spiritual), întocmit între 5 și 24 februarie 1942, Ion Ciorănescu scria, perfect conștient de valoarea educației pe care a putut să le-o ofere, cât și de rezultatele acesteia asupra copiilor săi: „*Sunt și am fost mândru de copiii mei, de purtarea și realizările lor. Îi binecuvântează și le doresc sănătate și fericire. Sunt și am fost totdeauna mulțumit de dragostea frățească și armonia ce a existat și există între ei, ținându-i strâns uniți, cum rar am avut ocazie să văd*”. După ce împarte cu scrupulozitate fiecăruia, în ordinea venirii pe lume – mai întâi celor 4 fete (Ana, Elena, Maria și Ecaterina), apoi băieților (Nicolae, George, Constantin și Alexandru) - întreaga avere, neomițând-o, cu delicatețe, de la acest partaj nici pe soția sa și mama lor, marele pedagog adaugă: „*Toate aceste bunuri le-am agonisit prin muncă cinstită, economie și grijă de viitor: să am de lăsat câte ceva fiecăruia dintre copiii mei. Am fost ajutat cu devotament de soția mea, vreme de peste 42 de ani,*

până la scrierea acestui act. Cer copiilor mei să n- o supere, să rămână stăpână pe tot mobilierul din casele unde locuim (Maria H. Mosco 12) și apartamentul de la drum din Moroieni, unde să nu fie stingherită de nimeni, câte zile o avea.” Anticipând parcă vremurile căinoase care vor urma, în final, Ion Ciorănescu roagă pronia să vegheze pe cei 8 copii ai săi, să chibzuiască în așa fel, încât „*să nu vândă și să nu înstrăineze ce le-am lăsat, ci să păstreze, de s-o putea să extindă și să mărească ce am putut să le las eu, ca și ei să lase urmașilor lor. Eu când am putut am cumpărat și am adunat, dar n-am vândut nimic, niciodată. [...]. Să considere și să prețuiască ceea ce am lăsat fiecăruia ca un dar, însemnat nu atât prin valoarea lui bănească cât prin valoarea sufletească ce leg de acest dar și de amintirea ce fiecare din copiii mei sper să o aibă despre mine și mama lor*”. Legat pe care, încă din 1994, Alexandru Ciorănescu, revenit în țară după 45 de ani de exil, îl va încrusta simbolic pe o placă memorială purtând efigia în bronz a lui Ion Ciorănescu, placă așezată pe peretele de la stradă al casei copilăriei sale petrecută la Moroieni. El consfințește pentru viitorime faptul că acolo se află cuibul unei mari familii: *Casa Ciorăneștilor*.

(„Luceafărul”, 2010)